

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

رسالت
علیهما الصلوات
والتسلیمات

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

بلوغ

بحرانی زیبا و طوفانی سازنده

اکبر سجاد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بلوغ، بحرانی زیبا و طوفانی سازنده

نویسنده:

اکبر سجاد

ناشر چاپی:

عطر عترت

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	بلوغ، بحرانی زیبا و طوفانی سازنده
۷	مشخصات کتاب
۷	مقدمه
۷	دوره‌های مختلف عمر انسان
۷	بلوغ
۷	دوره‌های مختلف عمر انسان
۹	[فهرست] بعضی از خصوصیات دوران بلوغ
۹	سنّ بلوغ
۹	تحولات جسمی و روحی ناشی از بلوغ
۹	اشاره
۱۰	آکنه یا جوش صورت
۱۰	درد پا
۱۰	چاقی
۱۰	یبوست
۱۰	اختلالات روانی دوران بلوغ
۱۱	رؤیاهای (خواب در بیداری)
۱۱	نیازهای برجسته‌ی دوران بلوغ و نوجوانی
۱۱	نیاز به سازگاری با تغییرات بدنی
۱۳	نیاز به رهایی از وابستگی و قیدهای کودکانه و به دست آوردن استقلال
۱۳	نیاز به معاشرت و دوست
۱۳	نیاز به خودنمایی و مهم جلوه کردن
۱۴	مهم‌ترین جلوه‌های بلوغ

- وظایف پدر و مادر در دوران بلوغ ۱۴
- الف: آگاهی به بلوغ ۱۴
- ب: ارتباط برقرار کردن با نوجوان ۱۵
- ج: فرصت دادن و تشجیع نوجوان برای طرح مسائل ۱۵
- د: محرم اسرار بودن ۱۵
- ه: جلوگیری از تندخویی، خشونت و شدت عمل در برابر افکار و رفتار آنان ۱۶
- و: مجبور نکردن نوجوان به عذرخواهی ۱۶
- ز: وحدت نظر بین پدر و مادر ۱۶
- ح: وحدت قول و فعل در پدر و مادر ۱۶
- فهرست منابع و مآخذ ۱۷
- پی‌نوشت ۱۷
- درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان ۱۸

بلوغ، بحرانی زیبا و طوفانی سازنده

مشخصات کتاب

سرشناسه: سجاد، اکبر عنوان و نام پدیدآور: بلوغ، بحرانی زیبا و طوفانی سازنده / تالیف اکبر سجاد؛ به اهتمام امور فرهنگی مجتمع فاطمیه اصفهان. مشخصات نشر: قم: عطر عترت ۱۳۸۹. مشخصات ظاهری: ۵۶ ص. شابک: ۸۰۰۰ ریال ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۵۵۸۸ - ۸۱ - ۱: وضعیت فهرست نویسی: فیپا یادداشت: کتابنامه: ص. ۵۳؛ همچنین به صورت زیرنویس. موضوع: بلوغ موضوع: بلوغ (روان‌شناسی) شناسه افزوده: مجتمع فاطمیه اصفهان. امور فرهنگی رده بندی کنگره: ۴ / QP۸۴ / س ۳ ب ۸ ۱۳۸۹ رده بندی دیویی: ۶۱۲ / ۶۶۱ شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۳۲۶۳۰

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم از آنجا که خانواده مهمترین رکن و نهاد تربیتی بوده و شاکله‌ی وجودی افراد، ابتدا در آن نهاد مقدّس نقش می‌پذیرد و سپس سایر ارکان، ایفاء نقش می‌نمایند آموزش افراد خانواده به ویژه پدر و مادر در جهت ایجاد خانواده‌ای بالنده و متعادل ضروریست تا به یاری خداوند بتوان در آن محیط فرزندانی متعادل، شایسته، خودباور، متدیّن و متّکی به نفس تربیت نمود لذا خلاصه‌ای از آنچه پدر و مادرها باید در این رابطه بدانند را تحت عناوین جداگانه ارائه نموده، در این رابطه از تجربیات به دست آمده در کلاس‌های آموزش خانواده استفاده کرده نمونه‌هایی از مسائل و مشکلات عنوان شده جهت تنویر افکار خوانندگان گرامی ذکر می‌گردد. در این نوشتار به مباحث حسّاس و با اهمیّت بلوغ پرداخته و معتقدم مطالب عنوان شده، از سوی ارباب تعلیم و تربیت و نویسندگان بزرگوار به صورت مفصّل و علمی به رشته‌ی تحریر درآمده لیکن شاید تهیه و مطالعه آن آثار گرانها بنا به دلایلی در توان اولیاء گرامی نباشد و این امر باعث عدم آگاهی آنان هر چند به صورت مختصر گردد. امید است این عمل قلیل مقبول در گاه ربّ العالمین قرار گیرد و به ما توفیق عمل به گفتارمان را عنایت فرماید.

دوره‌های مختلف عمر انسان

بلوغ

دوره‌های مختلف عمر انسان

قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: «الْوَلَدُ سَيِّدُ سَبْعِ سِنِينَ وَ عَبْدُ سَبْعِ سِنِينَ وَ وَزِيرٌ سَبْعِ سِنِينَ» (۱). پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: فرزند در هفت سال اول سید و آقا است و در هفت سال دوم بنده، مطیع و فرمانبردار و در هفت سال سوم وزیر، مسئول و مشاور است. دانشمندان سال‌های عمر انسان را به دوره‌های مختلف تقسیم کرده‌اند: خردسالی، کودکی، نوجوانی، جوانی، میانسالی، و سالمندی یا کهنسالی. و مهم‌ترین و حسّاس‌ترین این دوران، دوران بلوغ و نوجوانی است اگر چه این دوره‌ها به هم پیوسته‌اند ولی تغییرات و تحولات دوران بلوغ بسیار بارز بوده به طوری که این مرحله از سنّ را به کلّی از سایر مراحل جدا می‌سازد. کودک آرام و خاموش دیروز، امروز با بحرانی عجیب و تحوّلی عظیم مواجه شده‌ست آتش زیر خاکستر دیروز، امروز شعله ور گشته و نوجوان سخت‌ترین دوران رشد خود را سپری می‌کند و این دوران، هم برای نوجوان و هم برای والدین دورانی بحرانی‌ست و اگر با آن خوب و به موقع برخورد نشود چه بسا عواقب خطرناک و غیر قابل جبرانی را به دنبال خواهد داشت، زیرا رشد در این

مرحله با سایر مراحل تفاوت دارد در دوران قبل (خردسالی و کودکی) رشد عصبی، عضلانی و در دوران بلوغ رشد هورمونی است و این رشد با توجه به سرعتی که دارد برای نوجوان و پدر و مادر غیر منتظره خواهد بود. نوجوان رشد جسمانی سریع و عجیبی پیدا می‌کند این دوران را بعضی دوران لباس‌های کوتاه می‌دانند مثلاً لباسی که شش ماه قبل برای او تهیه کرده‌اند دیگر برایش قابل استفاده نیست، شکل ظاهری صورتش تغییر کرده موها حالت پذیری و صدا حالت قبلی خود را از دست می‌دهد. همه‌ی این دگرگونی‌ها در روح و روان نوجوان اثر می‌گذارد و از طرفی بعضی از والدین ناآگاه نیز با سرزنش کردن نوجوان و به رخ کشیدن تغییرات حاصله عکس العمل نشان می‌دهند و همه دست به دست هم می‌دهد که نتیجه‌اش برای نوجوان، بریدگی از خانواده بوده و بیشتر میل دارد اوقات را با همسالان خود به سر برد و از خانه گریزان است. بنابراین والدین گرامی قبل از اینکه فرزندشان در آستانه‌ی بلوغ قرار گیرد باید خود توجیه شوند و به بلوغ به عنوان یک واقعیت بنگرند تا موفق شوند. نوجوان را نیز در این جهت راهنما باشند قبل از ورود به این مرحله رشد باید به نوجوان، اعم از دختر و پسر آمادگی لازم را بدهند و دادن این آمادگی، از طریق چه کسی، چه موقع و به چه صورت بسیار حائز اهمیت است. لازم است چند ماه قبل از شروع بلوغ، مادر یا مشاورین مورد اعتماد برای دخترها و پدر یا مشاورین مورد اعتماد برای پسرها مسائل ضروری را بیان کنند به ویژه توضیح نکات بهداشتی برای دختران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ضمناً با توجه به مسأله‌ی شرم و خجالت و اینکه آغاز و زمان بلوغ در افراد مختلف متفاوت است، بعضی بلوغ زودرس، بعضی بلوغ دیررس و بعضی بلوغ به هنگام دارند. بنابراین باید هر گونه آموزش و آماده سازی به صورت انفرادی و خیلی جدی باشد و بیان این گونه مسائل در جمع برای افراد غیر مبتلا ایجاد انگیزه کرده، تالی فساد خواهد داشت. راهنما باید در حین صحبت، به عکس العمل نوجوان و خنده‌های احتمالی که در اثر شرم و خجالت بر او عارض می‌شود توجه نکند و نوجوان توجیه شود که در آستانه‌ی تکامل قرار گرفته‌ست و کم کم خداوند به عنوان یک انسان تکامل یافته از او انتظاراتی دارد و چه خوب و به هنگام است مسئله‌ی تکلیف برای نوجوان، همین جا بیان شود و چه خوب‌تر اینکه والدین گرامی به جای ریخت و پاشهای بعضاً بی‌مورد و توأم با اسراف، جهت برگزاری جشن‌های تولد، جشن مفصلی برای بلوغ فرزندشان بگیرند. آیات تکلیف الهی را با خط خوش نگاشته و در جای جای اتاق نوجوان با قاب‌های زیبا نصب نمایند و شخصیت مذهبی وی را همین جا پرورش دهند چرا که در اینجا دیگر سخن از رشد جسم نیست بلکه رشد شخصیت است از امروز نوجوان مورد خطاب خداوند قرار گرفته و مکلف است اوامر و نواهی او را اطاعت کند و خالق انسان در این مرحله حسّاس رشد، دست مخلوقش را می‌گیرد پس تکلیف و تکلف نیست که تشرف است و نوجوان مکلف نیست بلکه به پیشگاه خالق هستی مشرف می‌گردد از امروز رابطه‌ی خالق و مخلوق در قالب امر و اطاعت، شکل می‌گیرد و چه لذتی بالاتر از این، که در اوج بریدگی روانی نوجوان از همه چیز و همه کس و در زمانی که بزرگترها، او را نه بچه می‌دانند و نه بزرگ و خود نیز بر سر دو راهی می‌ماند که بالاخره من کیستم و چیستم و در نگرانی و ترس، غوطه ور است در این هنگام خدای مهربان آغوش لطف و محبت می‌گشاید که: «أَلَا- بِمَذْكَرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» (۲). تنها با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد. «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْأَخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (۳). کسانی که (به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم) ایمان آوردند و کسانی که به آئین یهود گرویدند و نصاری و صابئان (پیروان حضرت یحیی سلام الله علیه) هر گاه به خدا و روز رستاخیز ایمان آورند و عمل صالح انجام دهند پاداششان نزد پروردگار مسلم است، و هیچ گونه ترسی و اندوهی برای آنها نیست. «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا» (۴). مسلماً کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دادند خداوند رحمان محبتی برای آنها در دل‌ها قرار می‌دهد. آری در سایه‌ی ایمان به خداوند دل آرام می‌گیرد، ترس و اندوه از بین می‌رود و محبت انسان در دل‌ها جای می‌گیرد و آنچه یک نوجوان در بحران بلوغ شدیداً به آن نیازمند است. همان ایمان به خداوند و اظهار محبت به اوست تا هم به او آرامش و اطمینان داده و او را از ارتکاب به معاصی باز داشته و حس انجام اعمال

صالحه را در او به وجود آورد

[فهرست] بعضی از خصوصیات دوران بلوغ

تحوّلات جسمی و روحی ناشی از بلوغ بروز صفات ثانویه آکنه یا جوش صورت درد پا چاقی یبوست [تشخص طلبی، اعلام استقلال] ... از خصوصیات دوران بلوغ، تشخص طلبی، اعلام استقلال، مخالفت جویی و خودنمایی، نافرمانی نسبت به آداب و رسوم خانوادگی و اجتماعی، ابراز وجود، عدم اعتماد به تجربیات والدین، خود را عقل کلّ و مجرب‌تر از همه دانستن و خصوصاً در دختران نوجوان میل به خودآرایی و عشوه‌گری است. میل دارند بدنشان برهنه باشد و این کار از نظر روانی برای آنها خیلی لذّت بخش است. از بازی کردن با هم جنسان لذّت نمی‌برند بیشتر میل دارند هم بازی با جنس مخالف باشند. هنگام صحبت کردن با پسران دچار اضطراب و هیجان می‌شوند و این حالت با لذّت آمیخته است، یک نوع عصبانیت، خودخواهی و زودرنجی پیدا می‌کنند، به جنب و جوش و تقللاً میل دارند و از مهم‌ترین خصوصیات این دوران اندیشه جنسیست که در بحث‌های بعدی به آن خواهیم پرداخت.

سنّ بلوغ

سنّ بلوغ (جسمی) به عواملی از قبیل آب و هوا، تغذیه، محیط اجتماعی، محیط خانوادگی و نژاد بستگی دارد در کشور ما آغاز بلوغ پسران از سنّ ۱۴ الی ۱۵ سالگی و بلوغ دختران از سن ۱۲ الی ۱۳ سالگی می‌باشد (۵). بلوغ در بعضی ممکن است زودتر باشد که به آن بلوغ زودرس و در برخی دیرتر باشد که به آن بلوغ دیررس می‌گویند و آن هم علل و عواملی دارد که در صدد پرداختن به آن در این قسمت نیستیم.

تحوّلات جسمی و روحی ناشی از بلوغ

اشاره

شروع بلوغ در دختران با رشد و تکامل تخمدان‌ها و عادت ماهانه و در پسرها با احتلام و انزال منی‌ست که در ابتدای امر نوجوان را دچار ترس و اضطراب می‌کند. علامت رشد جنسی در دخترها شروع اولین عادت زنانگیست و رشد جنسی در دخترها با رشد قدّ و وزن و رشد استخوان‌ها ارتباط دارد. دخترهایی که وزن آنها بیشتر، قدّ آنها بلندتر و رشد استخوان‌های آنها زیاد باشد رشد جنسی در آنها زودتر ظاهر می‌گردد. شروع عادت زنانگی با خونریزی همراه است و این امر احساس نامطبوعی در دختر به وجود می‌آورد بعضی از دخترها در چنین حالتی احساس درد می‌کنند که این درد می‌تواند معلول عوامل روانی باشد بعضی احساس کمبود و حقارت در مقابل پسرها می‌نمایند. احساس قاعدگی در مراحل اوّل برای دختران همراه با شرم و ترس است باید هنگام آموزش، آمادگی لازم را در دختران به وجود آورده تا قاعدگی را با آرامش تحمّل نموده و با آرامش خاطر پا به مرحله‌ی بالاتری بگذارند در غیر این صورت این پدیده طبیعی و تکاملی به صورت مشکل بروز می‌کند و با مواجه شدن با آن دختران احساس گناه می‌کنند و این مسئله آنها را رنج می‌دهد که برای گناهی نکرده از سوی پدر و مادر مورد مؤاخذه قرار خواهند گرفت و آنقدر این احساس شدید می‌شود که در برخی افراد ترس، دلهره، اضطراب، نگرانی، افسردگی و حتّی مرگ و خودکشی را به همراه می‌آورد. ظهور بلوغ در پسرها نیز با پهن شدن شانه‌ها، حجیم شدن عضلات، افزایش نیروی ماهیچه‌ها، رویش مو در پشت لب‌ها، چانه، گونه و... تغییر صدا (دو رگه شدن صدا) و بیداری جنسی همراه است. بیداری جنسی خصوصاً برای پسرها دغدغه‌های خاطری را به دنبال

دارد از جمله اینکه خیلی در تشویش و نگرانی به سر می‌برند که شاید در آینده دچار ناتوانی جنسی باشند و در بعضی موارد نیز به صورت سؤال برای آنها مطرح است باید به طریق صحیح به آنها پاسخ گفته شود تا از این نگرانی‌های رهایی یابند زیرا هر چند سؤال خیلی سطحی و شاید خنده دار باشد لیکن برای نوجوان فکر پیرامون آن بسیار ملال آور بوده، ذهنش را به خود مشغول می‌کند.

آکنه یا جوش صورت

جوش صورت یا غرور جوانی یکی از مشکلاتیست که برای نوجوان مزاحمت ایجاد کرده و درست زمانی که نوجوان بیش از هر وقت، روی وضع ظاهر و زیبایی خود حساس است این مشکل نیز پدیدار می‌گردد و صورت، پشت و سینه او را فرا می‌گیرد. علت آن فعالیت زیاد غدد چربی پوست و ورود گرد و خاک به آن است. در دختران قبل از عادت ماهانه تشدید می‌شود و در دختر و پسر هنگام اضطراب و نگرانی خصوصاً در فصل امتحانات بیشتر می‌شود که نیاز به دارو و درمان ندارد بلکه مقداری از آن با نظافت و بهداشت و عدم دست کاری، پرهیز از مصرف مواد غذایی چرب و شیرین و مقداری هم با برطرف کردن اضطراب و نگرانی از بین رفته یا کاهش می‌یابد.

درد پا

این درد به علت ناهماهنگی رشد عضلانی استخوانی پدید آمده و به تدریج از بین می‌رود البته نبایستی هر دردی از این قبیل را به حساب بلوغ گذاشت بلکه با مراجعه به پزشک بررسی کرد تا علت دیگری مثل ژناتیسیم نداشته باشد.

چاقی

یکی دیگر از مشکلات که در دوران بلوغ بر نوجوان عارض می‌گردد چاقیست خصوصاً برخی از دختران در این مرحله از رشد، ظرف یکی دو سال مقدار قابل ملاحظه‌ای اضافه وزن پیدا می‌کنند که بعضاً باعث کشیده شدن پوست شکم و ایجاد لکه‌های سرخ رنگ در کناره‌های لگن می‌گردد از جمله علل و عوامل آن پرخوری، بد خوری، دفع نامرتب، اختلالات عصبی و آسیب‌های وارده بر غدد داخلی است. آنچه حائز اهمیت است در چنین حالتی نوجوان نباید مورد تحقیر و یا تمسخر قرار گیرد بلکه در جهت جلوگیری از آن باید والدین اقدام نمایند تا این حالت در نوجوان تثبیت نگردد.

یبوست

اکثر نوجوانان در رابطه با دفع، دچار مشکل بوده و از عنوان کردن آن شرم دارند و ادامه یافتن آن ممکن است برای آنان مشکلاتی ایجاد نماید. والدین باید در این رابطه بسیار دقت کنند و پس از اینکه متوجه مشکل شدند در صدد چاره برآیند یا با مراجعه به پزشک و یا تهیه غذاهایی که دفع را تسهیل نماید به درمان نوجوان بپردازند. ضمناً مصرف سبزیجات و میوه نیز مؤثر خواهد بود.

اختلالات روانی دروان بلوغ

مشخص است که نوجوان پُر است از احساسات و تمایلات به ویژه در بعد عاطفی، و عدم ارضای آن به طریق معمول مشکلاتی را ایجاد می‌کند در دختران این مشکل به صورت تظاهر به بیماری و بعضاً بیهوشی بروز کرده بعضی نیز منزوی و گوشه گیر شده و با دیگران قطع رابطه می‌کنند و چنانچه والدین با این مسائل خوب و به موقع برخورد نکنند و در صدد رفع آن برنیایند ممکن است تبدیل به افسردگی و مشکلات روانی گردد. والدین باید سعی کنند از به کار بردن کلماتی از قبیل بیمار و افسرده در مقابل او

اجتناب ورزند زیرا با شنیدن این کلمات علاوه بر اینکه از مراجعه به پزشک خودداری می‌نماید بلکه برای نجات از آن، به سیگار و مواد مخدر پناه می‌برد. پدر و مادر باید در چنین مواقعی از افراد خبره و آگاه مدد جویند و با توجه به حساسیت موضوع و تخصصی بودن آن خودسرانه اقدامی نکنند.

رؤیایا (خواب در بیداری)

نوجوان در این دوره به ظاهر بیدار، لیکن در عالم رؤیا غوطه ور است برای خود دنیایی زیبا می‌سازد تمام افکار، اندیشه‌ها و آرزوهای خود را در آن رؤیا می‌بیند در میان ما نشسته و تصور می‌کنیم با ماست لیکن تنهای تنهاست با یک دنیا خیال و آرزو، به بهانه‌ی درس خواندن کتاب را مقابل چشمان خودش می‌گیرد اما اصلاً کلمه‌ای از آن را نه می‌بیند و نه به آن توجه دارد مخصوصاً دختران در این عالم رؤیا، خود را چون ستاره‌ای زیبا و فریبنده و جذاب برای کشش جنس مخالف پنداشته و تصور می‌کنند، خداوند زیباتر از آنها خلق نکرده است. پدر و مادر باید دقت کنند رؤیای آنها را به هم نزنند چون بلافاصله عکس العمل نشان داده و عصبی می‌شوند و فریاد می‌کشند زیرا که از دنیای خوب و دوست داشتنی و خود ساخته خارج می‌شوند و می‌بینند همه چیز سر جای خودش است مادر، همان مادر است پدر، همان پدر خانه همان خانه و هیچ تغییری در هیچ جا به وجود نیامده همه خواب و خیالی بیش نبوده‌ست درست مثل افرادی که از خواب شیرین بیدار می‌شوند، و یکی از علل پرخاشگری، ستیزه جویی و لجبازی آنها نیز همین می‌باشد.

نیازهای برجسته‌ی دوران بلوغ و نوجوانی

نیاز به سازگاری با تغییرات بدنی

یکی از دغدغه‌های خاطر نوجوان تغییرات ناگهانی بدنی است که زمان بلوغ در او پدیدار می‌گردد و نوجوان با مشاهده‌ی آن خیلی نگران می‌شود. تغییراتی در پوست او به وجود آمده، وضعیت چهره‌اش نامطلوب شده، موهایش حالت نمی‌گیرد قامتش به طور ناگهانی خصوصاً در ناحیه پاها بلند شده، حرکاتش ناموزون گشته، با اشیاء اطراف خود برخورد می‌کند و گویی جلوی پایش را نمی‌بیند، پاهایش در بعضی موارد در هم گیر کرده او را نقش بر زمین می‌کند ظرف آبی را می‌خواهد بردارد می‌ریزد، گاهی مقابل آینه می‌ایستد و با خود می‌گوید چرا من این چنین شده‌ام؟ در این موقعیت و مقطع حساس، باید پدر و مادر دست نوجوان را بگیرند و با تغییرات حاصله سازگارش کنند و به او بفهمانند نه تنها مشکلی بر او عارض نشده بلکه تمام این تغییرات طبیعی و لازمی تکامل اوست. نیاز به جنس مخالف (تریت جنسی) بزرگترین ضعف بعضی از والدین این است که دوران بلوغ خود را فراموش کرده و به همین دلیل موقعیت نوجوان را درک نمی‌کنند و نسبت به نیازهای او بی‌توجهند. بیداری نیروی جنسی و علاقه به جنس مخالف، امری طبیعی و از اسرار آفرینش است. پدر و مادر باید توجه داشته باشند توجه نوجوان به جنس مخالف همیشه برای لذت جویی نیست بلکه بیشتر ناشی از نیاز به مهرورزی و مهرطلبی و محبت است و به همین دلیل گرایش او غالباً به شخص معینی نیست بلکه ممکن است در یک زمان به چند نفر توجه کرده و به همه‌ی آنها هم علاقه نشان دهد و بعضاً برای جلب نظر آنها دست به کارهای مسخره و احمقانه بزند. همچنین پدر و مادر باید توجه داشته باشند اندیشه جنسی و گرایش به جنس مخالف را نمی‌توان سرکوب کرد لیکن می‌توان با آموزش صحیح و به موقع به آن جهت مثبت داد مهم‌ترین زمان برای تربیت جنسی دوران طفولیت و قبل از بلوغ یعنی از سن ۶ تا ۱۲ سالگی، درست در زمانی که نوجوان در خاموشی جنسی به سر می‌برد، است، عبد و تربیت پذیر است (عَبْدٌ سَبَّحَ سَبَّحِينَ) در آن دوران پدر و مادر خیلی از مسائل را باید رعایت کنند تا باعث بیداری جنسی زودرس در کودک

نشوند و شاید اغلب مشکلاتی که در زمان بلوغ به وجود می‌آید و باعث انحرافات و رسوایی‌های خانوادگی می‌شود ریشه در قبل از بلوغ دارد. بنابراین باید در دوران طفولیت والدین آموزش را آغاز کنند دوست داشتن و عشق ورزیدن امری طبیعیست لیکن طریقه‌ی دوست داشتن و محبت کردن و چه نوع عشق و علاقه‌ای مقبول و پسندیده‌ست از وظایف والدین می‌باشد، پرورش عشق به پدر و مادر، خواهر و برادر، مدرسه و میهن می‌تواند در نوجوان عشق به زن و فرزند را تقویت کند او باید از همان دوران کودکی شاهد عشق واقعی، محبت و صمیمیت همراه با احترام متقابل بین پدر و مادرش باشد. او تبلور عشق را باید در زندگی زناشویی و رابطه‌ی بین زن و شوهر بیابد. باید بیاموزد که خوشبختی و لذت‌های زندگی و تمایلات جنسی فقط در زناشویی و عشق واقعیت او باید بیاموزد که تمام عشق و محبتش را باید به پای همسر آینده‌اش بریزد نه هیچ کس دیگر و هدف از تربیت جنسی همین است. بسیار مشاهده شده خانواده‌هایی که رابطه‌ی بین زن و شوهر سرد و بی‌روح است فرزندان آن خانواده، نه اینکه تمایل به تشکیل زندگی و گزینش همسر از خود نشان نمی‌دهند بلکه بعضاً دچار انحراف جنسی می‌شوند و در صورتی که تن به ازدواج دهند موفقیتی نخواهند داشت. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنُكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَلْبُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ» (۶). ای کسانی که ایمان آورده اید! بردگان شما و همچنین کودکانتان که به حد بلوغ نرسیده‌اند، در سه وقت باید از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح و نیمروز هنگامی که لباس‌های (معمولی) را بیرون می‌آورید و بعد از نماز عشاء، این سه وقت خصوصی برای شماست اما بعد از این سه وقت گناهی بر شما و آنان نیست (که بدون اذن وارد شوند) و بر گرد یکدیگر بگردید (با صفا و صمیمیت به یکدیگر خدمت نمایند) این گونه خداوند آیات را برای شما بیان می‌کند و خداوند دانا و حکیم است. در این آیه‌ی کریمه و آیه‌ی بعد از آن، نکات اخلاقی، تربیتی و خانوادگی ظریفی وجود دارد که متأسفانه امروز بدان توجهی نمی‌شود. یک نکته اینک فرزند نابالغ، متوجه این مطلب بشود که پدر و مادر در اوقاتی از شبانه روز نیاز به خلوت دارند و در این هنگام نباید برای آنها بدون اجازه مزاحمت ایجاد کرد. پدر و مادر هم بدانند نباید وجود فرزندان باعث گردد رابطه‌ی صمیمی و عاشقانه‌ی بین آنها که نگهدارنده‌ی طراوت و گرمی زندگیست از بین برود و به سردی گراید بلکه با رعایت مسائل اخلاقی و شرعی و به دور از چشم دیگران در اوقاتی، خلوت داشته باشند و این برای فرزندان نیز درس زندگی است. و نکته‌ی دیگر در آیه‌ی کریمه برای افراد نابالغ و آیه‌ی بعد از آن برای افراد بالغ مسئله استیذان و اجازه گرفتن است که در این رابطه، قسمتی از تفسیر نمونه جلد ۱۴ ذیل آیه‌ی مذکور را عیناً نقل می‌کنیم ...: (کودکان بالغ نیز موظفند در هر وقت، بدون اجازه وارد نشوند حتی کودکان نابالغ که مرتباً نزد پدر و مادر هستند نیز آموزش داده شوند که لااقل در سه وقت (قبل از نماز صبح و بعد از نماز عشاء و هنگام ظهر که پدران و مادران به استراحت می‌پردازند) بدون اجازه وارد نشوند. این یک نوع ادب اسلامیست هر چند متأسفانه امروز کمتر رعایت می‌شود و با اینکه قرآن صریحاً آن را در آیات فوق بیان کرده است، در نوشته‌ها و سخنرانی‌ها و بیان احکام نیز کمتر دیده و شنیده می‌شود که پیرامون این حکم اسلامی و فلسفه‌ی آن بحث شود و معلوم نیست به چه دلیل، این حکم قطعی قرآن مورد غفلت و بی‌توجهی قرار گرفته؟! گر چه ظاهر آیه و جوب رعایت این حکم است حتی اگر فرضاً آن را مستحب بدانیم باز باید از آن سخن گفته شود و جزئیات آن مورد بحث قرار گیرد. بر خلاف آنچه بعضی از ساده اندیشان فکر می‌کنند که کودکان سر از این مسائل در نمی‌آورند و خدمتکاران نیز در این امور باریک نمی‌شوند، ثابت شده‌ست که کودکان (تا چه رسد به بزرگسالان) روی این مسئله فوق العاده حساسیت دارند و گاه می‌شود سهل انگاری پدران و مادران در برخورد کودکان به منظره‌هایی که نمی‌بایست آن را ببیند سرچشمه‌ی انحرافات اخلاقی و گاه بیماری‌های روانی شده است. ما خود با افرادی برخورد کردیم که به اعتراف خودشان، بر اثر بی‌توجهی پدران و مادران به این امر و مشاهده آنان در حال آمیزش جنسی یا مقدمات آن به مرحله‌ای از تحریک جنسی و عقده‌ی روانی رسیده بودند

که عداوت شدید پدر و مادر در سر حدّ قتل! در آنها بیدار شده بود و خود آنها نیز شاید تا مرز انتحار پیش رفته بودند. اینجاست که ارزش و عظمت این حکم اسلامی آشکار می‌شود که مسائلی را که دانشمندان امروز به آن رسیده‌اند، دین مبین اسلام از چهارده قرن پیش آن را در احکام خود پیش بینی کرده است. و نیز در همین جا لازم است به پدران و مادران توصیه کنیم که این مسائل را جدی گرفته و فرزندان خود را به اجازه گرفتن هنگام ورود، عادت بدهند و همچنین از کارهای دیگری که سبب تحریک فرزندان می‌گردد از جمله خوابیدن زن و مرد در اطاقی که بچه‌های ممیز می‌خواهند تا آنجا که امکان دارد پرهیز کنند و بدانند این امور از نظر تربیتی فوق العاده در سرنوشت آنها مؤثر است. جالب اینکه در حدیثی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌خوانیم که فرمودند: «إِيَّاكُمْ وَ أَنْ يُجَامَعَ الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ وَ الصَّبِيُّ فِي الْمَهْدِ يُنْظَرُ إِلَيْهِمَا» (۷). مبادا در حالی که کودکی در گهواره به شما می‌نگرد آمیزش جنسی کنید....

نیاز به رهایی از وابستگی و قیدهای کودکانه و به دست آوردن استقلال

متأسفانه موقعیت نوجوان در این مرحله از رشد برای پدر و مادرش مشخص نیست و همین امر وی را بسیار رنج می‌دهد او بین کودکی و نوجوانی مانده، او از کودک بودن دیگر خوشش نمی‌آید و بر خلاف میلش، پدر و مادر هنوز او را در جرگه بزرگترها پذیرفته‌اند و هنوز می‌خواهند او را در قید و بندهای کودکانه محصور کرده توقع دارند عبد مطیع و فرمانبردار بی‌چون و چرا باشد در صورتی که در حدیث شریف نبوی اشاره شد «و وَزِيرٌ سَيِّعٌ سَتِينٌ». نوجوان علاوه بر اینکه می‌خواهد از قید و بندهای کودکانه خلاصی یابد میل دارد مستقل زندگی کند و روی پای خود بایستد در مسائل اقتصادی دوست ندارد زیر بار حتی پدر برود ممکن است چند روز بدون پول امور خود را بگذراند و حاضر نشود به پدر ابراز کند بعضاً حاضر است از مادر پول بگیرد لیکن در مقابل پدر غرور خود را حفظ کند و در برخی موارد، مادر را واسطه می‌کند تا برایش پول بگیرد هم دوست دارد با خانواده و پدر و مادر زندگی کند و هم خواهان استقلال است. ضمن اینکه خیلی به والدین علاقمند و متکی به آنهاست ولی در برخورد با آنها از خود ناراحتی نشان می‌دهد و به گونه‌ای عمل می‌کند که به آنها علاقمند نیست و وجود این تعارضات روح او را می‌آزارد و باعث بروز رفتاری از وی شده که خوشایند پدر و مادر نیست.

نیاز به معاشرت و دوست

معاشرت و دوست یابی یکی دیگر از نیازهای دوران بلوغ است. نوجوان بیشتر دوست دارد با هم سنّ و سال‌های خود به سر برد زیرا آنها بیشتر او را درک می‌کنند و بهتر می‌توانند با او ارتباط برقرار کنند و نکته‌ی مهمّ دیگر اینکه نوجوان آداب معاشرت و رفتار اجتماعی را در رفت و آمد با دوستان تمرین می‌کند. پدر و مادر نباید مانع او در این جهت باشند بلکه باید او را در یافتن دوستانی لایق کمک کنند البته نه به صورت تحمیلی و حتی برای دوستان او مهمانی ترتیب داده و در جمع آنها برای مدّتی کوتاه حضور یابند و سپس آنها را تنها گذاشته از دور به صورت غیر محسوس نظاره گر باشند و بدانند یکی از امتیازات معاشرت با دوستان، کاهش اضطراب و نگرانی نوجوان است زیرا افراد دیگری را می‌یابد که به مشکل او گرفتارند و همین امر باعث می‌گردد مشکلات دوران بلوغ برایش طبیعی و آسان جلوه کند و با سلامت این دوران بحرانی را پشت سر گذارد.

نیاز به خودنمایی و مهمّ جلوه کردن

از نیازهای مهمّ (و در صورتی که به آن در دوران بلوغ توجه نشود خطرناک است) نیاز به خودنمایی و مهمّ جلوه کردن است. نوجوان شدیداً میل دارد خود را نشان دهد و در چشم دیگران مهمّ جلوه کند اگر از راه صحیح توانست به این میل دست یابد

مشکلی نخواهد بود لیکن اگر اطرافیان به ویژه پدر و مادر نسبت به این امر مهم بی‌توجهی کنند چه بسا نوجوان از راه غیر صحیح وارد شده به صورت دیگری جلوه‌گری می‌کند چرا که: پُری رو تاب مستوری ندارد درش بندی سر از روزن برآرد

مهم‌ترین جلوه‌های بلوغ

دوران بلوغ برای نوجوان دوران خوب و با نشاطی نیست بروز صفات ثانویه، هیجانات و احساسات متضاد، نوجوان را خسته و مأیوس کرده و سبب بی‌قراری و اضطراب او می‌شود و این بی‌قراری و اضطراب در رفتار او نمایانگر خواهد شد از جمله: عدم رعایت نظم و به اصطلاح شلختگی، سنت شکنی و عدم رعایت حرمت بزرگترها، فرار از مقررات، پر حرفی، پرخاشگری، لجبازی، ستیزه جویی، دوست یابی‌های پی در پی، مُدگرایی، بی‌حوصلگی، بی‌قراری، گوشه‌گیری، انزواطلبی، گذراندن وقت بدون هیچ هدف، علاقه به ایجاد سر و صدا، وسواس، بلندپروازی، خودنمایی، خودپرستی، علاقه به خویشتن و استقلال طلبی که هر یک از این مسائل بحثی مستقل و جامع می‌طلبد که در این مختصر پرداختن به آن میسر نیست.

وظایف پدر و مادر در دوران بلوغ

الف: آگاهی به بلوغ

دوران بلوغ برای نوجوان بسیار بحرانی‌ست او در میان شعله‌های آتش بلوغ می‌سوزد و با مشکلات آن دست به گریبان است. پدر و مادر نیز در این دوران حساس وظایف سنگینی بر عهده دارند آنها تا نسبت به مسائل بلوغ و تغییرات ناشی از آن، که در جسم و روان نوجوان ایجاد شده آگاهی نیابند و نقش هورمون‌ها و غدد را ندانند، نمی‌توانند با نوجوان ارتباط برقرار کرده وی را درک و مشکلاتش را لمس کنند. احساس سوختن به تماشا نمی‌شود آتش بگیر تا که بدانی چه می‌کشم پدر و مادر باید بدانند ایجاد صفات ثانویه و به دنبال آن بیداری جنسی و تمایل به جنس مخالف، که از جلوه‌های بارز بلوغ می‌باشد مسئله‌ای طبیعی و ذاتی و باعث بقاء نسل انسان است. متأسفانه پدری به من مراجعه کرد و اظهار داشت پس از پدید آمدن صفات ثانویه در دخترم، از دیدن او بدم می‌آید وقتی می‌بینم او یک زن شده نمی‌توانم به او نگاه کنم یا بعضی از مادران در مراجعات خود همین احساس را نسبت به پسران نوجوان ابراز می‌کنند. اگر پدر و مادر با مسئله‌ی بلوغ، این گونه برخورد کنند و نسبت به زیباترین دوره‌ی رشد انسان، این دیدگاه را داشته باشند نوجوان خود را با مشکل بزرگی روبرو کرده که شاید ضربات سنگینی بر پیکر شخصیتی او وارد کنند که به هیچ وجه جبران پذیر نخواهد بود. شما از نوجوان آتش گرفته چه انتظاری دارید؟ آیا این دیدگاه برای نوجوان، هدیه‌ای جز نگرانی، اضطراب، افسردگی و ... و خودکشی چیزی به دنبال خواهد داشت؟ پدر و مادر باید بدانند درون این نوجوان، از سؤال غوغاست و حُجب و حیا بی‌موردی که آنها به وجود آورده‌اند میدان طرح این سؤال‌ها را از نوجوان گرفته، در خود می‌ریزد، نگران و مضطرب شده، فریاد می‌زند، خشونت ایجاد می‌کند، عصیانگر می‌شود و ... در اینجا به نمونه‌ای از سؤال‌ها اشاره کرده پدران و مادران گرمی را به تعقیق و آماده کردن جواب برای آنها دعوت می‌کنیم: - من کیستم؟ - هدف از آمدنم به این دنیا چیست؟ - در نهایت به کجا خواهیم رفت؟ - دین چیست؟ - خدا کیست؟ - اطاعت یعنی چه؟ - چرا آزاد نیستم؟ - بلوغ چیست؟ - آیا این تغییرهای پدید آمده در جسم من طبیعی و از عوارض بلوغ است؟ - آیا برای من مشکلی ایجاد شده است؟ - آیا به بیماری سرطان سینه مبتلا شده‌ام؟ - آیا پسرها به من نمی‌خندند؟ - آیا با این شکل و شمائل دختران از من بیزار نمی‌شوند؟ - آیا کسی حاضر به ازدواج با من می‌شود؟ - آیا در امور جنسی پیروز می‌شوم؟ - اگر شکست خوردم چه خواهد شد ...؟ - و بیشتر این افکار و سؤال‌ها تا ازدواج و حتی تولد اولین فرزند ادامه دارد. پدر و مادر باید به بهترین وجه پاسخگوی منطقی این گونه سؤال‌های فرزند

خود باشند.

ب: ارتباط برقرار کردن با نوجوان

از دیگر وظایف پدر و مادر در این دوران ارتباط برقرار کردن با نوجوان است، چقدر سعادت‌مندند خانواده‌هایی که بهترین دوست نوجوان پسر، پدرش و بهترین دوست نوجوان دختر، مادرش باشد و این به دست نمی‌آید مگر در سایه‌ی شناخت نوجوان و برقرار کردن ارتباط با او. متأسفانه در جامعه‌ی امروز ما این ارتباط بسیار کم رنگ شده است. بعضی پدران وقتی خانه را ترک گفته که فرزندشان در خواب و هنگامی به خانه برمی‌گردند که باز هم فرزند در خواب است. آنقدر خود را اسیر و گرفتار کار کرده‌اند که گویی هدف از خلقت همین است. بعضی هم با کوله باری از کارهای عقب افتاده روزانه به خانه آمده و استراحت خود و همسر و فرزندشان را نیز این گونه اشغال می‌کنند. آیا این گونه هم می‌توان با نوجوان ارتباط برقرار کرد؟! نوجوان با که حرف بزند؟ به چه کسی پناه ببرد؟ از چه کسی سؤال کند؟! پاسخگوی او کیست؟ به کجا خواهد رفت؟ ما به کجا می‌رویم؟! مگر تلاشمان برای چیست و برای چیست؟ آیا پدران و مادران جز سعادت فرزندان، چیز دیگری را می‌طلبند؟ آیا راه سعادت این است؟ آیا فرزند ما فقط پول، امکانات، تلفن همراه و دنگ و فنگ می‌خواهد؟ او تشنه‌ی شنیدن یک پسر یا یک دخترم از پدر است!! پدران و مادران گرمی به خود آئید تا دیر نشده بیدار شوید تا آب از سرتان نگذشته خود را نجات دهید. فردای قیامت در پیشگاه عدل الهی اگر به جای فرزندان بزهکار، پدران و مادران را مورد سؤال و عقوبت قرار دهند چه خواهد شد؟ آیا این امر غیر ممکن است؟ اگر جانیان تاریخ، فردای قیامت دامن پدر و مادر را بچسبند که تو عامل سیه روزی من بودی، عملکرد تو مرا به این راه کشید. اگر به من توجه می‌کردی، مورد محبتم قرار می‌دادی، اکنون من هم !!! ... آیا پدران و مادران در این محاکمه فرضی چه جوابی دارند؟ پس بیاید بیش از گذشته روی این سرمایه‌های جاودان وقت بگذاریم. بدانید تنها ما ترکی که از ما باقی می‌ماند و برایمان پس از این دنیا هم مفید و باعث مفتوح ماندن نامه‌ی اعمال ما خواهد بود فرزند صالح و شایسته است. چنانچه در حدیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم (۸) به آن اشاره شده است که فرمود: هنگامی که اولاد آدم از دنیا می‌روند پرونده‌ی عمل آنها جز در سه مورد بسته می‌شود: (۱) صدقه‌ی جاریه مثل ساختن مسجد، حسینیه، مدرسه، قرض الحسنه. (۲) علمی که او از خود به یادگار بگذارد. (۳) اولاد صالحی که دعاگوی او باشد.

ج: فرصت دادن و تشجیع نوجوان برای طرح مسائل

پدران و مادران باید به نوجوان فرصت دهند کلیه‌ی مسائل و مشکلات خود را با کمال صراحت و شجاعت با آنان در میان گذارد اگر این موقعیت و فرصت برای نوجوان پدید نیامد به دیگران پناه می‌برد و معلوم نیست چه خواهد شد. در اینجا قسمتی از نامه‌ی شهید آیت الله مرتضی مطهری را خطاب به دخترش ذکر می‌کنیم. ... من دوست دارم تو هر چه در دل داری با من در میان بگذاری به وسیله‌ی نامه یا حضوری؛ در هر زمینه‌ای و درباره‌ی هر مطلبی که باشد فرق نمی‌کند و اگر مایل باشی که من با احدی در میان نگذارم، نمی‌گذارم تو خودت می‌دانی که دروغ هرگز به زبان و قلم من جاری نمی‌شود. در این سه سطر نامه، نکات تربیتی بسیار ظریف و حساسی نهفته است از جمله: فرصت دادن به نوجوان برای طرح مشکلات و مسائل، تشجیع نوجوان، جلب اعتماد نوجوان و محرم اسرار بودن برای نوجوان و صداقت، که در دیگر وظایف پدر و مادر به آن خواهیم پرداخت.

د: محرم اسرار بودن

پدر و مادر امین، محرم راز و سنگ صبور نوجوان باشند اگر نوجوان احساس کرد مسائل محرمانه‌ای که با پدر و مادر در میان

گذاشته افشاء شده دیگر هیچ مشکلی را با آنها مطرح نخواهد کرد و به افرادی در این رابطه پناه می‌برد که خود، خطری بزرگ است و نوجوان را به راهی هدایت خواهند کرد که خاطرخواه آنها است. در اینجا توجه خواننده‌ی گرامی را به شعری در رابطه با بلوغ که بیانگر انتظارات نوجوان و مشکلات جسمی، روحی است، جلب می‌نماییم. مادرم هست مرا دنیایی نی چو دنیای تو، بل غوغایی از درون است و برون غوغایم نیست گوشی شنود آوایم در دلم محشر کبراست بیا می‌رسد از همه اطراف صدا هر صدایی سوی خویشم خواند تا روم پیش، ز خویشم راند کاش راز دل من بشنیدی به حقیقت تو مرا می‌دیدى باز کن دیده دل، مادر من بشنو از زاده خود راز و سخن فکر من کرده به خود مشغولم روح سائل شده، من مسئولم از کجا آمده‌ام بهر چه کار می‌روم من به کجا آخر بار هدف از خلقت من چیست بگو از درون دل من حالم جو لحظه‌ای دل بده بر فرزندت گوش کن راز دل دل‌بندت کم بزن حرف دگر خسته شدم از همه چیز دگر رسته شدم سرکش و مستم و مغرور و پریش می‌گریزم ز همه جز از خویش تا ز خود نیز نگشتم منفور تا که ویران نشده کاخ غرور تا که صیاد نکرده صیدم یا که شیطان ننموده کیدم هان بیا گیر تو، دستم مادر چون که فرزند تو هستم مادر هان بیا یک قدمی، مادر پیش دست لطفی بکشم بر دل ریش باورم هست تویی هم رازم همدم هم سخنم هم سازم باش تو سنگ صبورم مادر نکن از خویش تو دورم مادر (۹)

ه: جلوگیری از تندخویی، خشونت و شدت عمل در برابر افکار و رفتار آنان

پدران و مادران باید دقت داشته باشند از تندخویی، خشونت و شدت عمل، خصوصاً در دوران حساس بلوغ و نوجوانی جداً پرهیز کنند زیرا این گونه برخوردها نه تنها مشکلی را حل نخواهد کرد بلکه مشکلات عدیده‌ای را نیز به دنبال خواهد آورد.

و: مجبور نکردن نوجوان به عذرخواهی

پدران و مادران در مقابل بعضی از رفتار نوجوان در زمان بلوغ که برای آنها ناخوشایند است باید خود را به تهازل و تغافل بزنند. نوجوان نیز، بعضاً متوجه برخورد کریمانه‌ی پدر و مادر شده، از عمل خود خجل و پشیمان می‌گردد. اما اگر پدر و مادر رفتار نوجوان را زیر ذره بین گذاشته و حساسیت نشان دهند و گاه او را مجبور به عذرخواهی نمایند ممکن است برای یک مورد جواب دهد لیکن اثر سوئی خواهد گذاشت که به مراتب شدیدتر از رفتار گذشته وی خواهد بود و نوجوان را به خیرگی و لجاجتی سوق می‌دهد.

ز: وحدت نظر بین پدر و مادر

پدر و مادر باید در تربیت کودک و نوجوان وحدت نظر داشته و هر کدام مؤید دیگری باشند. در صورتی که نوجوان متوجه اختلاف بین پدر و مادر گردد سریع از آب گل آلود ماهی گرفته از فرصت‌ها سوء استفاده می‌نماید.

ح: وحدت قول و فعل در پدر و مادر

گفتار و رفتار پدر و مادر باید همخوانی داشته باشد تا کودک یا نوجوان دچار تعارض نگردد. خداوند در سوره‌ی مبارکه‌ی صف می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ * كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ» (۱۰). ای کسانی که ایمان آورده اید چرا سخنی می‌گویید که عمل نمی‌کنید؟ نزد خدا بسیار موجب خشم است سخنی بگویید که عمل نکنید. اگر نصیحت و موعظه‌ی پدر و مادر، در عملکرد خود آنها وجود نداشته باشد هیچ نتیجه‌ای ندارد حتی فعل پدر و مادر و همه افراد مؤثر در تربیت، از حرف آنها مؤثرتر است و مؤید آن نیز کلام گهربار امام صادق علیه السلام است که می‌فرماید: «كُونُوا دُعَاةَ النَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ»

(۱۱). دعوت کننده‌ی مردم به وسیله‌ی غیر زبان باشید. با بیان فرازهای نورانی از دعای حضرت امام سجّاد علیه السلام در حق فرزندان به نوشتار خود حُسن ختام می‌بخشم: «اللَّهُمَّ وَ مَنْ عَلَيَّ بِنِقَاءِ وُلْدِي وَ بِإِصْلَاحِهِمْ لِي وَ بِإِئْتَاعِي بِهِمْ إِلَهِي أُمِدُّ لِي فِي أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ لِي فِي آجَالِهِمْ، وَ رَبِّ لِي صَغِيرَهُمْ، وَ قَوِّ لِي ضَعِيفَهُمْ، وَ أَصِحِّ لِي أَبْدَانَهُمْ وَ أَذْيَانَهُمْ وَ أَخْلَاقَهُمْ، وَ عَافِهِمْ فِي أَنْفُسِهِمْ وَ فِي جَوَارِحِهِمْ وَ فِي كُلِّ مَا عُنِيتُ بِهِ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَ أَدْرِ لِي وَ عَلَيَّ يَدِي أَرْزَاقَهُمْ وَ اجْعَلْهُمْ أَبْرَاراً أَتَقِيَاءَ بَصِيرَاءَ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ لَكَ، ... أَعْنِي عَلَى تَرْبِيَّتِهِمْ وَ تَأْدِيبِهِمْ، وَ بَرِّهِمْ وَ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ مَعَهُمْ أَوْلَاداً ذُكُوراً، وَ اجْعَلْ ذَلِكَ خَيْراً لِي، وَ اجْعَلْهُمْ لِي عَوْناً عَلَى مَا سَأَلْتُكَ» (۱۲). بار خدایا به من نعمت عطا فرما به ماندن فرزندانم و به شایسته گردانیدن ایشان برای من و به بهره بردن من از ایشان خدایا عمرشان را برای من دراز گردان و مدّت زندگیشان را بسیار نما و خُردشان را برای من پرورش ده و ناتوانشان را نیرومند ساز و تنهایی ایشان را و خُلق و خوی آنها را برای من سالم بدار و در جان‌ها و اندامشان و در هر چه از کار ایشان می‌کوشم تندرستی ده و روزی هایشان را برای من و به دست من فراوان گردان و ایشان را از نیکوکاران و پرهیزکاران و بینایان و شنوندگان و فرمانبرداران خودت قرار ده ... و مرا در پرورش و تأدیب و نیکی کردن ایشان یاری فرما. «وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

فهرست منابع و مآخذ

(۱) قرآن مجید: ترجمه‌ی آیت الله مکارم شیرازی (۲) تفسیر نمونه: زیر نظر آیت الله مکارم شیرازی (۳) تفسیر موضوعی قرآن: آیت الله جوادی آملی (۴) نهج البلاغه: ترجمه‌ی آقای دکتر آیتی (۵) صحیفه‌ی سجّادیه (۶) حلیه المتقین: مرحوم علامه‌ی مجلسی رحمه الله علیه (۷) آداب الشریعه: مرحوم علامه‌ی فشارکی رحمه الله علیه (۸) روش تربیتی در اسلام: محمّد قطب (۹) تربیت فرزند از نظر اسلام: آیت الله حسین مظاهری (۱۰) بهداشت ازدواج از نظر اسلام: مرحوم دکتر صفدر صانعی (۱۱) نحوه‌ی رفتار والدین با فرزندان: یدالله جهانگرد (۱۲) کودک: مرحوم حجه الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمّد تقی فلسفی رحمه الله علیه (۱۳) رفتار با جوانان: دکتر زهرا معتمدی (۱۴) بلوغ تولّدی دیگر: محمود محمّیدیان (۱۵) دنیای نوجوانی دختران: دکتر علی قائمی (۱۶) جلوه‌های معلّمی استاد: یادنامه‌ی شهید مطهری

پی‌نوشت

(۱) - وسائل الشیعه ۲۱ / ۴۷۶ ح ۲۷۶۲۷. (۲) - رعد / ۲۸. (۳) - بقره / ۶۲. (۴) - مریم / ۹۶. (۵) - البته بلوغ شرعی دختران طبق فتاوی اکثر مراجع شیعه تمام شدن سنّ ۹ سال و وارد شدن در ۱۰ سالگی است. (۶) - نور / ۵۸. (۷) - بحار الأنوار ۱۰۰ / ۲۹۵. (۸) - بحار الأنوار ۲ / ۲۲ ح ۶۵. (۹) - شعر از نویسنده. (۱۰) - صف / ۲ و ۳. (۱۱) - بحار الأنوار ۶۷ / ۳۰۹ - مشکاه الأنوار ص ۴۶. (۱۲) - قسمتی از صحیفه‌ی سجّادیه ص ۱۲۰؛ البته متن کامل آن عبارت است از: «اللَّهُمَّ وَ مَنْ عَلَيَّ بِنِقَاءِ وُلْدِي وَ بِإِصْلَاحِهِمْ لِي وَ بِإِئْتَاعِي بِهِمْ إِلَهِي أُمِدُّ لِي فِي أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ لِي فِي آجَالِهِمْ، وَ رَبِّ لِي صَغِيرَهُمْ، وَ قَوِّ لِي ضَعِيفَهُمْ، وَ أَصِحِّ لِي أَبْدَانَهُمْ وَ أَذْيَانَهُمْ وَ أَخْلَاقَهُمْ، وَ عَافِهِمْ فِي أَنْفُسِهِمْ وَ فِي جَوَارِحِهِمْ وَ فِي كُلِّ مَا عُنِيتُ بِهِ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَ أَدْرِ لِي وَ عَلَيَّ يَدِي أَرْزَاقَهُمْ وَ اجْعَلْهُمْ أَبْرَاراً أَتَقِيَاءَ بَصِيرَاءَ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ لَكَ، وَ لَأَوْلِيَايَاكَ مُحِبِّينَ مُنَاصِحِينَ، وَ لِجَمِيعِ أَعْدَائِكَ مُعَانِدِينَ وَ مُبْغِضِيْنَ، آمِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ بِهِمْ عَضْدِي، وَ أَقِمْ بِهِمْ أَوْدِي، وَ كَثِّرْ بِهِمْ عِدْدِي، وَ زَيِّنْ بِهِمْ مَحْضَرِي، وَ أَحْيِ بِهِمْ ذِكْرِي، وَ أَكْفِنِي بِهِمْ فِي غِيْبَتِي، وَ أَعْنِي بِهِمْ عَلَى حَاجَتِي، وَ اجْعَلْهُمْ لِي مُحِبِّينَ، وَ عَلَيَّ حَدِيثِينَ مُقْبَلِينَ مُسْتَقِيمِينَ لِي، مُطِيعِينَ، غَيْرِ عَاصِيْنَ وَ لَا مُخَالِفِينَ وَ لَا خَاطِبِينَ وَ أَعْنِي عَلَى تَرْبِيَّتِهِمْ وَ تَأْدِيبِهِمْ، وَ بَرِّهِمْ، وَ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ مَعَهُمْ أَوْلَاداً ذُكُوراً، وَ اجْعَلْ ذَلِكَ خَيْراً لِي، وَ اجْعَلْهُمْ لِي عَوْناً عَلَى مَا سَأَلْتُكَ وَ أَعِدْ لِي وَ ذُرِّيَّتِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، فَإِنَّكَ خَلَقْتَنَا وَ أَمَرْتَنَا وَ نَهَيْتَنَا وَ رَعَّبْتَنَا فِي تَوَابِ مَا أَمَرْتَنَا وَ رَهَبْتَنَا عِقَابَهُ، وَ جَعَلْتَ لَنَا عِدْواً يَكِيدُنَا، سَلَطْتَهُ مِنَّا عَلَى مَا لَمْ تُسَلِّطْنَا عَلَيْهِ مِنْهُ، أَسَدِ كُنْتَهُ صُدُورَنَا، وَ أَجْرِيْتَهُ مَجَارِي دِمَائِنَا، لَا يَغْفُلُ إِنْ غَفَلْنَا، وَ لَا يَنْسِي إِنْ نَسِينَا، يُؤْمِنُنَا

عَقَابِكَ، وَيُخَوِّفُنَا بِغَيْرِكَ إِنَّ هَمَمْنَا بِفَاحِشَةٍ شَجَعْنَا عَلَيْهَا، وَإِنْ هَمَمْنَا بِعَمَلٍ صَالِحٍ تَبَطَّنَا عَنْهُ، يَتَعَرَّضُ لَنَا بِالشَّهَوَاتِ، وَيَنْصُبُ لَنَا بِالشُّبُهَاتِ، إِنَّ وَعَدْنَا كَذِبًا، وَإِنْ مَنَّا أَخْلَفْنَا، وَإِلَّا تَضِرِفْ عَنَّا كَيْدَهُ يَضِلُّنَا، وَإِلَّا تَقْنَا حَبَالَهُ يَسْتَزِلُّنَا اللَّهُمَّ فَاقْهَرْ سُلْطَانَهُ عَنَّا بِسُلْطَانِكَ حَتَّى تَحْبِسَهُ عَنَّا بِكَثْرَةِ الدُّعَاءِ لَكَ فَضَيِّحْ مِنْ كَيْدِهِ فِي الْمُعْصُومِينَ بِكَ اللَّهُمَّ أَعْطِنِي كُلَّ سُؤْلِي، وَأَفْضِ لِي حَوَائِجِي، وَلَا تَمْنَعْنِي الْإِجَابَةَ وَقَدْ ضَمَمْتَهَا لِي، وَلَا تَحْجُبْ دُعَائِي عَنْكَ وَقَدْ أَمَرْتَنِي بِهِ، وَأَمُنْ عَلَيَّ بِكُلِّ مَا يُضِلُّحِنِي فِي دُنْيَايَ وَآخِرَتِي مَا ذَكَرْتُ مِنْهُ وَمَا نَسَيْتُ، أَوْ أَظْهَرْتُ أَوْ أَخْفَيْتُ أَوْ أَغْلَنْتُ أَوْ أَسِرَّرْتُ وَأَجْعَلْنِي فِي جَمِيعِ ذَلِكِ مِنَ الْمُصْلِحِينَ بِسُؤَالِي إِيَّاكَ، الْمُنْجِحِينَ بِالطَّلَبِ إِلَيْكَ غَيْرِ الْمُتَمَنِّعِينَ بِالتَّوَكُّلِ عَلَيْكَ الْمُعَوِّدِينَ بِالتَّعَوُّذِ بِكَ، الرَّابِحِينَ فِي التَّجَارَةِ عَلَيْكَ، الْمُجَارِينَ بِعَزِّكَ، الْمُوسِعَ عَلَيْهِمُ الرِّزْقَ الْخَلَالَ مِنْ فَضْلِكَ، الْوَاسِعَ بِجُودِكَ وَكَرَمِكَ، الْمُعْزِينَ مِنَ الدُّلِّ بِكَ، وَالْمُجَارِينَ مِنَ الظُّلْمِ بِعَدْلِكَ، وَالْمُعَافِينَ مِنَ الْبَلَاءِ بِرَحْمَتِكَ، وَالْمُعْتَنِينَ مِنَ الْفَقْرِ بِغِنَاكَ، وَالْمُعْصِي وَمِينَ مِنَ الدُّنُوبِ وَالزَّلِيلِ وَالْخَطَاءِ بِتَقْوَاكَ، وَالْمُوقِّعِينَ لِلْخَيْرِ وَالرُّشْدِ وَالصَّوَابِ بِطَاعَتِكَ، وَالْمُحَالَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الدُّنُوبِ بِقُدْرَتِكَ، التَّارِكِينَ لِكُلِّ مَعْصِيَتِكَ، السَّاكِنِينَ فِي جَوَارِكَ اللَّهُمَّ أَعْطِنَا جَمِيعَ ذَلِكَ بِتَوْفِيقِكَ وَرَحْمَتِكَ، وَأَعِزَّنَا مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ، وَأَعْطِ جَمِيعَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ مِثْلَ الَّذِي سَأَلْتُكَ لِنَفْسِي وَلِوَلَدِي فِي عَاجِلِ الدُّنْيَا وَآجِلِ الْآخِرَةِ، إِنَّكَ قَرِيبٌ مُجِيبٌ سَمِيعٌ عَلِيمٌ غَفُورٌ رءُوفٌ رَحِيمٌ وَأَتَنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَنَا عَذَابَ النَّارِ».

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم جاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت عليهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیت های گسترده مرکز: الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ... د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه

www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر (تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) (طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ... ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵ (۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایند انشاءالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: ۵۳-۰۶۰۹-۰۶۲۱-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۱۸۰-۰۰ IR۹۰ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام :- هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب الی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رسانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می دارد و با حجّت های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رها کردن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

